

ערבי פסחים פרק עשירי פסחים

קז.

עין משפט נר מצוה

מד א מיי פ"ז מהל' נכרות (הל' טו) [ע"י חב"ד] מיי שם ס"ק טן ופכ"ט מהל' שנת הלכה ח סגנו עשין טט טו"ש"ע א"ח ס"י קפ"ט ס"ב ופי' ערב ס"ט וס"י רפט ס"ב] ופי' רלו ס"ב: ב [טו"ש"ע א"ח ס"י קפ"ט ס"ב]:
מה ג מיי פכ"ט מהל' שנת הלכה ו טו"ש"ע א"ח ס"י קל ספ"ג ו ס"י קל ספ"ג ו ס"י רע"א ספ"ג יג:

אמר רבא הילכתא טעם מקדש. וכן הלכה: **אמרימר** מתני' דא לאו הכי היינו לישנא קמא והלכה כללשנא קמא דמנדיל עד רביעי בשבת כדאמר רבי חייה לעיל וצמטתא בצא שחל להיות צמוז"ש נמי רגילין להצדיל אחר התענית וכן צסדר דרב עמרם: **ושמע מינה מבריא בל השבת** בל"ה. לא שמעינן מינה אלא כל היום אלא נקט הכי משום דהלכה כן:

אדרב ברבא בוי. דקסדר דצרכים אין לו הפרה ואין הלכה כן אלא דוקא על דעת רביס אין לו הפרה וצמקוס אחר מפורש (גיטין דף נ"א): **אם טעם מלא אונמא יצא.** ודמפרש ציומא (דף פ.) כל שאילו מסלקו לנד אחד יראה כמלא לוגמיו והוי פחות מרביעיית כדאמרין התם אצל מלא לוגמיו אמרינן התם דהוי יותר מרביעיית^ב ונראה שהוא רוב רביעיית דאמרין לקמן והוא דשמה רובא דכסא דדוקא לאדם ציוני אצל לעג מלך הנשם צעי טפי כדאמרין (ע"י ט):

סמוך למנחה. תימה אמאי קרי ליה מנחה דאי משום דמנחה היתה קרינה צין הערבים הלא גם בשחר קרינה מנחת צמימין ומנחת תמיד וי"ל בשחר יש גם אחר תפלת שחרית ועוד דאמרין צפרק קמא דצרכות (דף י"א): הוי וזיר צתפלא מנחה שאף אליהו לא נענה אלא צתפלת מנחה ושמה צשעת הקרבת מנחה שאלו היה שעת רלון ט):
ואתי

תחליפא בר אבימי אמר שמואל כשם שאין מקדשין עליו כך אין מברילין עליו לוי שדר ליה לר' שיכרא בר תליסר מגני טעמיה הוה בסים טובא אמר כגון זה ראוי לקדש עליו ולומר עליו כל שירות ותושבחות שבעולם בליליא צעריה אמר^ט מיסרן ומפיים אמר רב יוסף אדור ברבים דלא אישתי שיכרא אמר רבא אישתי מי זוריון ולא אישתי שיכרא ואמר רבא תיהוי שקיותיה שיכרא מאן דמקדש אישיכרא רב אישכחיה רב הונא דקדיש אישיכרא אמר ליה שרי אבא למיקני איסתורי משיכרא ת"ר אין מקדשין אלא על היין ואין מברכין אלא על היין אטו אישיכרא ואמאי מי לא מברכין עליהו שהכל נהיה בדרבו אמר אביי הכי קאמר: אין אומרים הבא כוס של ברכה לברך אלא על היין ת"ר אין מקדשין על השכר משום ר' אלעזר בר רבי שמעון אמרו מקדשין מטעמת יין כל שהוא ר' יוסי בר יהודה אומר מלא לוגמא אמר רב הונא אמר רב וכן תני רב גידל דמן גרש^ט: המקדש וטעם מלא לוגמא יצא ואם לאו לא יצא אמר רב נחמן בר יצחק אנא תנינא לה לא גידול בר מנשיא ולא גידול בר מניומי אלא גידול סתמא למאי נפקא מינה למירמא דידה^י ארדידיה: סמוך למנחה: איבעיא להו סמוך למנחה גדולה תנן או דילמא סמוך למנחה קטנה תנן סמוך למנחה גדולה תנן ומשום פסח דילמא אתי למימושך ואתי

ר' הוה לביים ולרלות להקציה ולומר עליו קדוש: **אדור צרכים.** נדר שאין לו הפרה: **מי זוריון.** מי משרת פשתן: **סיהו שקיותיה שיכרא.** עני יהיה שלא יוכל לקנות יין מדה כנגד מדה: **מקדש אישיכרא.** ואע"פ שיהיה יין צעירו. וטעמו משום דחביצ ליה כדאמר לעיל [קו]: **זמנין דחביצא ליה ריפתא מקדש אריפתא:** שרי ליה אבא. התחיל לעשות שכר ולהשתכר צו ויפה צעינן ומקדש אתה עליו: **ואין מצרכין.** צרכת המזון כדמפרש לקמן: **כוס של צרכה.** צרכת המזון: **ה"מ דלא קצע עליה אלא קצע עליה לים לן צה לא גרסין כלל:** מטעמה יין כל שהוא. אותה טעימה שאמרו המצרך צריך שיטעום אותה טעימה די בכל שהוא: **וטעם מלא לוגמא יאל ואם לאו לא יאל.** והכי הילכתא. והוא שלא טעם אחד מכל המסוכין אצל טעם אחד מהם יאלו כולן ידי חובתן ואע"פ שלא טעמו: **אמר רב נחמן צר יצחק אלא תנינא לה.** להיחא מתניתא משמיה דרב גידל (דמנרש) אצל איני מוזכר מי הוא שמא גידול צר מנשיא או גידול דמן נרש: **מנחה גדולה.** משש שעות ומחלה ולמעלה דהיינו זמן עשיית תמיד הערב כשאתה צא להקדימו כגון צערכ הפסח שחל להיות בערב שבת שנשחט בשש ומחלה והפסח אחריו כדאמרין בתמיד נשחט (לעיל דף ת"ט). **ומשום פסח.** שמא ישב צסעודה ויפשע מעשות פסח:

כל השצם. כדאמרן לעיל [קו]. עד יום רביעי: **פירוומא.** שכר שעורים צלשון לע"ז צרוי"ש: **וסאיני.** שכר תאניס: **ואסני.** שכר תומיס: **שיכרא.** שכר תמריס: **בר פליסר מגני.** שנתנו מים על התמריס ואחר שצבו נתן על תמריס אחרים וכן הביא תמריס עד י"ג פעמים: **מיסרן ומפיים.** מלצערין ט) וצשעת סתיה מפייסין הן כלומר טוניס הן וראוי לומר עליהן קדוש והצדלה: **אדור צרכים.** נדר שאין לו הפרה: **מי זוריון.** מי משרת הפשתן: שרי ליה אבא. התחלת לעשות שכר ולהשתכר צו ו) מערב לכך הוא יפה צעינן ומקדש אתה עליו: **כוס של צרכה.** צרכה"מ: **מטעמה יין בכל שהוא.** אותה טעימה שאמרו המצרך צריך שיטעום ט) בכל שהוא: **מנחה גדולה.** מטעב שעות ומחלה ולמעלה זמן הקרבת תמיד כשאתה צא להקדימו: **ומשום פסח.** שמא ישב צסעודה וימנע ויפשע מעשות פסח: **או**

רשב"ם

כל השצם כולו. כדאמרן לעיל ט) עד יום רביעי. והכי ק"ל כרצא דלמר טעם מקדש ואם שכר ולא קידש מקדש למחר כל היום כולו וכן טעם מנדיל ואם לא הצדיל מנדיל והולך עד יום רביעי: **וצם עווא.** לן מעוניה שלא אכל וקרא הוא דנדילא (י): **חמר מדינה.** אין יין אחר צעיר הזאת כי אם שכר הלך מנדילין צו וכן הלכה. אצל מים לא היקרו חמר מדינה ואין מנדילין על המים אפילו היכה דליכא שכר ויין: **שמעם מינה פלס.** ג' צרכים צסידרי הצדלה. ואף על גב דשמעינן מינה דמנדילין על חמר מדינה אע"פ שאין יין לא חשיב דלא איירי אלא צסדר הצדלה אי נמי מילתא דפשיטא הוא דכיון דאין יין אחר צעיר טוב צו שיצדיל על השכר משלש יצדיל כלל: **מסו לקדושי אשכרא.** צמקוס שאין יין: **פירוומא.** שכר שעורין: **וסאיני.** שכר תאניס: **ואסני.** שעושין שכר מפרי סנה כגון תומין. והללו חשוזין יותר ממתם שכר שלהם שהיה של תמריס: **אצל אנדולי מנדילין.** אליצא דרב: **פליסר מגני.** שנתן המים על תמריס ואח"כ נתן על התמריס אחרים וכן הביא אחרים עד שלש עשרה פעמים. ומגני נראה שהוא לשון אשר מגן צריך צידך (בדלשית יד) ומתרגמין ומסר והוא לשון מסר כך השיכרא היה כותש ג"כ ומשריט התמריס חדשים שלש עשרה פעמים: **לעריה.** שלשול. דתמריס משלשלין כדאמרין צכתוזות (דף י"ג): **מיסרן ומפיים.** צתמיה. וכי מי שמתעב

ר' הוה לביים ולרלות להקציה ולומר עליו קדוש: **אדור צרכים.** נדר שאין לו הפרה: **מי זוריון.** מי משרת פשתן: **סיהו שקיותיה שיכרא.** עני יהיה שלא יוכל לקנות יין מדה כנגד מדה: **מקדש אישיכרא.** ואע"פ שיהיה יין צעירו. וטעמו משום דחביצ ליה כדאמר לעיל [קו]: **זמנין דחביצא ליה ריפתא מקדש אריפתא:** שרי ליה אבא. התחיל לעשות שכר ולהשתכר צו ויפה צעינן ומקדש אתה עליו: **ואין מצרכין.** צרכת המזון כדמפרש לקמן: **כוס של צרכה.** צרכת המזון: **ה"מ דלא קצע עליה אלא קצע עליה לים לן צה לא גרסין כלל:** מטעמה יין כל שהוא. אותה טעימה שאמרו המצרך צריך שיטעום אותה טעימה די בכל שהוא: **וטעם מלא לוגמא יאל ואם לאו לא יאל.** והכי הילכתא. והוא שלא טעם אחד מכל המסוכין אצל טעם אחד מהם יאלו כולן ידי חובתן ואע"פ שלא טעמו: **אמר רב נחמן צר יצחק אלא תנינא לה.** להיחא מתניתא משמיה דרב גידל (דמנרש) אצל איני מוזכר מי הוא שמא גידול צר מנשיא או גידול דמן נרש: **מנחה גדולה.** משש שעות ומחלה ולמעלה דהיינו זמן עשיית תמיד הערב כשאתה צא להקדימו כגון צערכ הפסח שחל להיות בערב שבת שנשחט בשש ומחלה והפסח אחריו כדאמרין בתמיד נשחט (לעיל דף ת"ט). **ומשום פסח.** שמא ישב צסעודה ויפשע מעשות פסח:

ר' הוה לביים ולרלות להקציה ולומר עליו קדוש: **אדור צרכים.** נדר שאין לו הפרה: **מי זוריון.** מי משרת פשתן: **סיהו שקיותיה שיכרא.** עני יהיה שלא יוכל לקנות יין מדה כנגד מדה: **מקדש אישיכרא.** ואע"פ שיהיה יין צעירו. וטעמו משום דחביצ ליה כדאמר לעיל [קו]: **זמנין דחביצא ליה ריפתא מקדש אריפתא:** שרי ליה אבא. התחיל לעשות שכר ולהשתכר צו ויפה צעינן ומקדש אתה עליו: **ואין מצרכין.** צרכת המזון כדמפרש לקמן: **כוס של צרכה.** צרכת המזון: **ה"מ דלא קצע עליה אלא קצע עליה לים לן צה לא גרסין כלל:** מטעמה יין כל שהוא. אותה טעימה שאמרו המצרך צריך שיטעום אותה טעימה די בכל שהוא: **וטעם מלא לוגמא יאל ואם לאו לא יאל.** והכי הילכתא. והוא שלא טעם אחד מכל המסוכין אצל טעם אחד מהם יאלו כולן ידי חובתן ואע"פ שלא טעמו: **אמר רב נחמן צר יצחק אלא תנינא לה.** להיחא מתניתא משמיה דרב גידל (דמנרש) אצל איני מוזכר מי הוא שמא גידול צר מנשיא או גידול דמן נרש: **מנחה גדולה.** משש שעות ומחלה ולמעלה דהיינו זמן עשיית תמיד הערב כשאתה צא להקדימו כגון צערכ הפסח שחל להיות בערב שבת שנשחט בשש ומחלה והפסח אחריו כדאמרין בתמיד נשחט (לעיל דף ת"ט). **ומשום פסח.** שמא ישב צסעודה ויפשע מעשות פסח:

רבינו הנאל

אמר רבא הילכתא טעם מקדש. וכן הלכה: **אמרימר** מתני' דא לאו הכי היינו לישנא קמא והלכה כללשנא קמא דמנדיל עד רביעי בשבת כדאמר רבי חייה לעיל וצמטתא בצא שחל להיות צמוז"ש נמי רגילין להצדיל אחר התענית וכן צסדר דרב עמרם: **ושמע מינה מבריא בל השבת** בל"ה. לא שמעינן מינה אלא כל היום אלא נקט הכי משום דהלכה כן: **אדרב ברבא בוי.** דקסדר דצרכים אין לו הפרה ואין הלכה כן אלא דוקא על דעת רביס אין לו הפרה וצמקוס אחר מפורש (גיטין דף נ"א): **אם טעם מלא אונמא יצא.** ודמפרש ציומא (דף פ.) כל שאילו מסלקו לנד אחד יראה כמלא לוגמיו והוי פחות מרביעיית כדאמרין התם אצל מלא לוגמיו אמרינן התם דהוי יותר מרביעיית^ב ונראה שהוא רוב רביעיית דאמרין לקמן והוא דשמה רובא דכסא דדוקא לאדם ציוני אצל לעג מלך הנשם צעי טפי כדאמרין (ע"י ט): **סמוך למנחה.** תימה אמאי קרי ליה מנחה דאי משום דמנחה היתה קרינה צין הערבים הלא גם בשחר קרינה מנחת צמימין ומנחת תמיד וי"ל בשחר יש גם אחר תפלת שחרית ועוד דאמרין צפרק קמא דצרכות (דף י"א): הוי וזיר צתפלא מנחה שאף אליהו לא נענה אלא צתפלת מנחה ושמה צשעת הקרבת מנחה שאלו היה שעת רלון ט):
ואתי תחליפא בר אבימי אמר שמואל כשם שאין מקדשין עליו כך אין מברילין עליו לוי שדר ליה לר' שיכרא בר תליסר מגני טעמיה הוה בסים טובא אמר כגון זה ראוי לקדש עליו ולומר עליו כל שירות ותושבחות שבעולם בליליא צעריה אמר^ט מיסרן ומפיים אמר רב יוסף אדור ברבים דלא אישתי שיכרא אמר רבא אישתי מי זוריון ולא אישתי שיכרא ואמר רבא תיהוי שקיותיה שיכרא מאן דמקדש אישיכרא רב אישכחיה רב הונא דקדיש אישיכרא אמר ליה שרי אבא למיקני איסתורי משיכרא ת"ר אין מקדשין אלא על היין ואין מברכין אלא על היין אטו אישיכרא ואמאי מי לא מברכין עליהו שהכל נהיה בדרבו אמר אביי הכי קאמר: אין אומרים הבא כוס של ברכה לברך אלא על היין ת"ר אין מקדשין על השכר משום ר' אלעזר בר רבי שמעון אמרו מקדשין מטעמת יין כל שהוא ר' יוסי בר יהודה אומר מלא לוגמא אמר רב הונא אמר רב וכן תני רב גידל דמן גרש^ט: המקדש וטעם מלא לוגמא יצא ואם לאו לא יצא אמר רב נחמן בר יצחק אנא תנינא לה לא גידול בר מנשיא ולא גידול בר מניומי אלא גידול סתמא למאי נפקא מינה למירמא דידה^י ארדידיה: סמוך למנחה: איבעיא להו סמוך למנחה גדולה תנן או דילמא סמוך למנחה קטנה תנן סמוך למנחה גדולה תנן ומשום פסח דילמא אתי למימושך ואתי

[א] לפטע שם צמור (ד' ד') הני ורובן נמי לא יעבי ליה לאסור יין מזהו כיון דפוח א"כ לימא קל מין מלי ופכ"ט ש"מ תמרי ע"כ וגי רפ"ט מין אונמא י"א"ע.]

[א] לעיל קה: [קו]: [א] לעיל [קו]. א) ס"א ממיה, ד) ע"י חב"ד צ"ב: 1: ד"ה מר יוקא, ט) ס"א רבין, 1) לעיל קה: ו) ש"ג, 1) ע"י חב"ד שנת ט: ד"ה למא ותי גרסתא הכא לעשות כלום, ח) ופי' מסרי הדעת כמו המסות שגא צדברים רכיס והוא מתוק ומפתה בני אדם לשמותו ואח"כ מלצר מלשון המפס מורסא ערוך ערך מפס גרם מיסרן ומפיים, ט) עירובין ע"י: 1) מנש שמו י"א בפי הרש"ם, ט) דף קו, 1) בפי: ומשנה, 1) וי"י חוב"ק עירובין ע"י: ד"ה אם וימא דף פ. ד"ה הכי וימא שנת ע"י: ד"ה ועמרו, ט) וי"י חוב"ק לעיל ל' וי"י חוב"ק מ"א ע"ד דפוח מלצר כגון צו"ל וקאלת זאת התפלה מנחה מפני צשעת עשירות מן היום שצברא צו אדם הראשון מזה חוה שצמזו לזות היום ומתרגמין למנח יומא ע"כ"ל.]

הגהות הב"ח

[א] גמי בעי מניה רב חסדא מרב הונא מלו לקדושי אשיכרא כ"ל: [ב] רש"י ד"ה אבא ומפיים מצריין הוה אבא בשעת שיהי: א) אבל ד"ה שרי וכו' ולהשתכר צו לכ לר' וימא מערב מנחה מפי צשעת עשירות מטעמת וכו' שיטעום די בכל שהוא:

לעני רש"י

ברוש"ש [בריי"ש]. ש"ך שפורים (בין ביהר).

מוסף רש"י

מר יוקא ומר קשישא. וסע שיהי שוין, אלא שהגדול קורין לו מר קשישא ולעני קורין לו מר יוקא (כתובות פ"ט וע"י חב"ד ב"ב ד"ה סוה).

מוסף תוספות

א. ומלא לוגמיו דאמרין הכא ע"כ לאו דוקא, אלא כדו שיסלקנו לצד אחד ויראה כמלא לוגמיו. מי הר"ן ב. ואי אפשר שהיה בכל הכוס אין צריך שיהי בו אלא רביעית. סס.